

ĐỔI MỚI HỌC TẬP LÝ LUẬN CHÍNH TRỊ ĐÁP ỨNG YÊU CẦU PHÁT TRIỂN TRONG KỶ NGUYÊN VƯƠN MÌNH CỦA DÂN TỘC

RENEWING THE STUDY OF POLITICAL THEORY TO MEET THE REQUIREMENTS OF DEVELOPMENT
IN THE ERA OF NATIONAL ADVANCEMENT

Nguyễn Thị Quý

ThS. Trường Đại học Công nghệ Đồng Nai

Received: 03/03/2026; Accepted: 28/03/2026; Published: 08/04/2026

Tóm tắt: Việc đổi mới trong dạy và học các môn lý luận chính trị (LLCT) hiện nay ở các trường đại học đang từng bước được thực hiện với tinh thần chủ động, sáng tạo. Nội dung giảng dạy đang được cập nhật để gần sát hơn với thực tiễn đời sống chính trị - xã hội hiện nay; phương pháp truyền đạt đang chuyển từ thuyết trình một chiều sang các hình thức đối thoại, thảo luận nhóm, trình bày quan điểm, qua đó khơi dậy tư duy phản biện và tinh thần trách nhiệm của người học. Những đổi mới ấy, dù còn khiêm tốn, nhưng chính là những bước đi đầu tiên cần thiết để thích ứng với bối cảnh dân tộc đang “vươn mình” mạnh mẽ, với khát vọng phát triển nhanh, bền vững và vẫn giữ được bản sắc văn hóa dân tộc – một khát vọng được hun đúc từ lịch sử và đang được tiếp sức bởi thế hệ trẻ hôm nay.

Từ khóa: giảng dạy, học tập, lý luận chính trị, phương pháp, đổi mới, tư duy phản biện, năng lực số, kinh tế, xã hội

Abstract: The renewal of teaching and learning in political theory courses at universities today is being gradually implemented with a spirit of proactiveness and creativity. Instructional content is increasingly updated to more closely align with contemporary political and socio-economic realities; meanwhile, pedagogical approaches are shifting from one-way lecturing to dialogic forms such as interactive discussions, group work, and the presentation of viewpoints. These approaches help stimulate critical thinking and foster a sense of responsibility among learners. Although still modest, such innovations represent essential initial steps toward adapting to a context in which the nation is undergoing a vigorous rise, driven by aspirations for rapid and sustainable development while preserving its cultural identity—an aspiration rooted in history and further energized by today's younger generation.

Keywords: teaching, learning, political theory, pedagogy, innovation, critical thinking, digital competence, economy, society.

1. Đặt vấn đề

Hiện nay, Việt Nam đang trong giai đoạn phát triển mạnh mẽ, toàn diện trên nhiều lĩnh vực. Cùng với đó, tiến trình hội nhập quốc tế của Việt Nam ngày càng sâu sắc, thể hiện qua việc tham gia các hiệp định thương mại thế hệ mới, mở rộng quan hệ ngoại giao, hợp tác khu vực và toàn cầu. Trong bối cảnh đó, chuyển đổi số đang trở thành một xu thế tất yếu, được thúc đẩy mạnh mẽ trên mọi lĩnh vực, từ kinh tế, hành chính công đến y tế, văn hóa, đặc biệt là trong giáo dục và đào tạo. Trong toàn bộ tiến trình này, giáo dục và đào tạo được xác định là quốc sách hàng đầu, đóng vai trò then chốt trong việc xây dựng và phát triển nguồn nhân lực chất lượng cao, không chỉ giỏi chuyên môn, kỹ năng mà còn cần có lý tưởng cách mạng, bản lĩnh chính trị vững vàng, tư duy độc lập, năng lực thích ứng và hội nhập quốc tế. Chính vì vậy, việc đổi mới nội dung và phương pháp học tập các môn lý luận chính trị (LLCT) – như Triết học Mác – Lênin, Tư tưởng Hồ Chí Minh, Đường lối cách mạng của Đảng Cộng sản Việt Nam... đang trở

thành yêu cầu vô cùng cấp thiết. Không chỉ đổi mới để nâng cao hiệu quả giảng dạy, mà còn để khẳng định vai trò dẫn dắt tư tưởng, định hướng giá trị sống đúng đắn cho thế hệ trẻ.

2. Nội dung nghiên cứu

2.1. Yêu cầu đổi mới giảng dạy LLCT trong kỷ nguyên vươn mình của dân tộc

Trong hệ thống giáo dục quốc dân, các môn học LLCT như: Triết học Mác – Lênin, Kinh tế chính trị học Mác – Lênin, Chủ nghĩa xã hội khoa học, Tư tưởng Hồ Chí Minh, và Đường lối cách mạng của Đảng Cộng sản Việt Nam tiếp tục giữ vị trí quan trọng trong việc bồi dưỡng lý tưởng cách mạng, xây dựng bản lĩnh chính trị và định hướng tư tưởng cho học sinh, sinh viên (HS-SV). Đây là những môn học có tính nền tảng, góp phần hình thành thế giới quan, phương pháp luận khoa học và tình cảm chính trị cho thế hệ trẻ. Tuy nhiên, trên thực tế, việc tổ chức giảng dạy và học tập LLCT hiện nay vẫn còn nhiều tồn tại, hạn chế. Nhiều SV cho rằng các môn này là “lý thuyết suông” hoặc “không liên quan đến ngành

học”. Điều này dẫn đến tâm lý học đôi phó, thiếu chủ động, thậm chí là không hiểu mục tiêu, ý nghĩa của việc học.

Phương pháp giảng dạy các môn LLCT hiện nay phần lớn vẫn mang tính truyền thống, giảng giải một chiều, ít khơi gợi sự tương tác, tranh luận hoặc liên hệ với các vấn đề thực tiễn gần gũi với SV. Việc tổ chức các hoạt động trải nghiệm thực tế như tham quan bảo tàng, di tích lịch sử, địa chỉ đỏ, hoặc giao lưu với các nhân chứng lịch sử còn hạn chế, do điều kiện thời gian, kinh phí và lịch học chuyên ngành dày đặc. Các tư liệu học tập (phim tài liệu, hình ảnh, bài giảng trực tuyến...) nhiều khi còn cũ, không bắt kịp xu thế chuyển đổi số và công nghệ giáo dục hiện đại. Đặc biệt, trong điều kiện sống hiện nay, nhiều SV phải tự lập sớm, xa nhà, thiếu thốn về kinh tế, luôn ưu tiên tìm việc làm thêm để có thu nhập trang trải sinh hoạt. Đây là thực trạng phản ánh khoảng cách khá rõ giữa nội dung – phương pháp dạy LLCT với nhu cầu, hoàn cảnh thực tế của người học.

Chuyển đổi số đang diễn ra sâu rộng, tác động đến từng cá nhân, từng ngành nghề, từng ngôi trường. HS-SV ngày nay không chỉ học trong lớp học truyền thống, mà còn tiếp cận tri thức qua nền tảng số, học liệu mở, trí tuệ nhân tạo, và các mạng xã hội không phải lúc nào cũng chính thống. Điều này tạo ra cả thời cơ lẫn thách thức rất lớn về mặt tư tưởng – nhận thức. Chính trong bối cảnh đó, các môn LLCT không thể đi sau thời cuộc, mà phải đi trước một bước, làm nền tảng tư tưởng vững chắc để định hướng giá trị, hành vi và lý tưởng sống cho thế hệ trẻ.

Việc đổi mới nội dung và phương pháp học tập LLCT là nhiệm vụ chiến lược, có tính định hướng lâu dài, nhằm:

Giúp người học nhận thức đúng đắn về vai trò của tư tưởng chính trị trong sự nghiệp phát triển đất nước. Đồng thời, trang bị cho SV công cụ tư duy khoa học, có khả năng phân tích, đánh giá, phản biện thông tin trong môi trường mạng xã hội đa chiều. Mặt khác, tạo nền tảng để SV hiểu rõ và trân trọng lịch sử, truyền thống cách mạng, từ đó nuôi dưỡng niềm tin, lòng tự hào dân tộc và khát vọng cống hiến. Ngoài ra, gắn kết giữa LLCT với thực tiễn nghề nghiệp, giúp SV hiểu rằng: một người lao động giỏi không chỉ cần tay nghề vững mà còn cần phẩm chất chính trị và đạo đức đúng đắn.

Việc đổi mới học tập LLCT để lý luận khi được cụ thể hóa, gắn với từng ngành học, từng nghề nghiệp, từng địa phương sẽ trở thành chất men tư tưởng, chứ không còn là những câu chữ khô cứng trong sách vở. Trong dòng chảy phát triển nhanh và sâu như hiện nay, nếu không đổi mới, lý luận sẽ tụt hậu; nhưng nếu đổi mới đúng hướng, LLCT sẽ trở thành “ngọn đèn

soi đường” để thế hệ trẻ không lạc lối giữa thời đại biến động, không mất gốc trong hội nhập, và không hoài nghi vào tương lai dân tộc.

2.2. Một số giải pháp đổi mới học tập LLCT

Thứ nhất, đổi mới nội dung chương trình

Yêu cầu hiện nay của đất nước khi đang chuyển mình mạnh mẽ, nội dung các môn LLCT cần được cập nhật để không chỉ “đúng” về mặt lý luận, mà còn “gần” với cuộc sống và nghề nghiệp của người học. Cụ thể:

Tăng tính thời sự và thực tiễn trong bài giảng, thông qua việc đưa vào các vấn đề xã hội đang diễn ra như: chuyển đổi số trong chính phủ và giáo dục, xung đột quốc tế, biến đổi khí hậu, các vấn đề về an ninh mạng, tự do ngôn luận, dân chủ trong kỷ nguyên số, v.v. Điều này giúp người học thấy được lý luận không tách rời thời cuộc, mà là nền tảng để hiểu đúng, hành động đúng.

Gắn lý luận với các vấn đề kinh tế, xã hội, quốc tế cụ thể đang diễn ra, như: hội nhập ASEAN, khủng hoảng năng lượng, ảnh hưởng của trí tuệ nhân tạo đến lao động nghề nghiệp, mối quan hệ giữa nhà nước – thị trường – doanh nghiệp... để người học cảm nhận được sự sống động của tư duy chính trị.

Lồng ghép tinh thần dân tộc, khát vọng phát triển đất nước, ý thức trách nhiệm công dân, từ đó hình thành thế hệ SV vừa có lý tưởng, vừa có hành động thực tế vì cộng đồng, vì tương lai chung của đất nước.

Đối với SV các ngành như cơ khí, điện, cắt gọt kim loại, CNTT... nên thiết kế các chủ đề tích hợp LLCT với nghề nghiệp: ví dụ “Trách nhiệm công dân số trong sử dụng công nghệ AI”, “Tư tưởng Hồ Chí Minh về lao động sáng tạo trong thời đại 4.0”, “Chủ nghĩa yêu nước trong ngành công nghiệp chế tạo”...

Thứ hai, đổi mới phương pháp giảng dạy

Việc truyền đạt lý luận không thể dừng lại ở “nói cho nghe – ghi để thi”, mà cần chuyển sang các phương pháp dạy học tích cực, phát huy vai trò chủ động, sáng tạo của người học:

Tổ chức học qua tình huống, tranh biện, đóng vai, dự án nhỏ, nhằm kích thích tư duy phản biện và khả năng đưa ra chính kiến. Chẳng hạn, thảo luận tình huống “SV có nên phản đối thông tin sai lệch trên mạng xã hội?”, hoặc “Bạn làm gì nếu gặp người công nhân bị bóc lột lao động?”. Những tình huống gần gũi giúp SV hình dung rõ vai trò của chính trị trong đời sống thường ngày.

Đưa SV học tập tại các “địa chỉ đỏ”, như bảo tàng lịch sử, di tích cách mạng, khu tưởng niệm danh nhân – để học đi đôi với trải nghiệm. Không chỉ là học về tư tưởng, mà còn cảm nhận được giá trị của độc lập – tự do – sáng tạo trong môi trường thực tế.

Mời chuyên gia, doanh nhân, nhà hoạt động

xã hội đến nói chuyện, chia sẻ về hành trình khởi nghiệp, thành công bằng bản lĩnh, đạo đức và lý tưởng sống – giúp SV hiểu: học lý luận là để trưởng thành về nhận thức và hành động, không chỉ để “đổi phó với bài thi”.

Thứ ba, đổi mới đánh giá kết quả học tập

Khi đánh giá môn LLCT cần thoát khỏi mô hình kiểm tra một chiều, thiên về nhớ – chép. Thay vào đó, cần đánh giá toàn diện qua năng lực nhận thức, kỹ năng vận dụng và tư duy phản biện:

Kết hợp giữa đánh giá lý thuyết và thực hành vận dụng. Chẳng hạn vận dụng tư tưởng Hồ Chí Minh và liên hệ với hoàn cảnh nghề nghiệp hiện tại.

Chú trọng đánh giá năng lực tư duy, thái độ chính trị và khả năng trình bày: qua bài luận, sản phẩm số, video cá nhân, hoặc thảo luận nhóm có tính tương tác và phản biện.

Thứ tư, đào tạo, bồi dưỡng giảng viên (GV) LLCT

GV phải thường xuyên cập nhật kiến thức mới, tình hình thời sự chính trị trong nước và quốc tế, nhất là những vấn đề nóng ảnh hưởng tới tư tưởng giới trẻ như: an ninh mạng, xung đột tôn giáo, chiến tranh công nghệ, khủng hoảng bản sắc cá nhân trong xã hội số...

Đào tạo kỹ năng sư phạm sáng tạo, giúp GV biết cách đặt vấn đề, kể chuyện lịch sử hấp dẫn, dẫn dắt cảm xúc và tranh biện lý luận một cách linh hoạt.

Bồi dưỡng khả năng truyền cảm hứng, để GV không chỉ là “người cung cấp thông tin”, mà trở thành “người thắp lửa tư tưởng”, biết khơi dậy trong SV ý chí vượt khó, tinh thần yêu nước, và niềm tin vào sự phát triển của dân tộc trong một thế giới đầy cạnh tranh và thách thức.

GV dạy LLCT không chỉ cần giỏi kiến thức chuyên môn, mà còn phải có bản lĩnh tư tưởng, đạo đức nghề giáo và khả năng truyền cảm hứng. Điều này đòi hỏi công tác đào tạo, bồi dưỡng phải bài bản từ nội dung chương trình đến phương pháp sư phạm, kỹ năng truyền đạt và khả năng cập nhật tình hình thực tiễn vì vậy cần Đào tạo bài bản, thẩm nhuần lý luận và đạo đức nghề nghiệp

Cần biên soạn hệ thống giáo trình sinh động, dễ tiếp cận, lồng ghép các mô hình tư duy, sơ đồ hóa kiến thức, tình huống thực tiễn, kết hợp giữa lý thuyết và ứng dụng, giữa chính trị – đạo đức – nghề nghiệp để người học cảm nhận rõ mối liên hệ giữa lý luận và cuộc sống cần phải đổi mới giáo trình, tài liệu giảng dạy.

Thứ năm, tăng cường điều kiện vật chất – xây dựng “phòng lịch sử sống” trong mỗi nhà trường

Một giải pháp có ý nghĩa sâu sắc, mang tính thực quan – giáo dục kết hợp truyền cảm hứng, là việc xây dựng “phòng lịch sử sống” tại các cơ sở giáo dục, đặc biệt ở cấp cao đẳng, trung cấp.

Phòng lịch sử sống là không gian học tập đặc biệt, được thiết kế mô phỏng lịch sử đấu tranh cách mạng và quá trình dựng nước – giữ nước của dân tộc thông qua tranh ảnh, hiện vật, tài liệu, mô hình 3D, video tư liệu, câu chuyện nhân vật lịch sử, ... Đây không phải là một “bảo tàng thu nhỏ”, mà là một lớp học sinh động, nơi người học được học bằng cảm xúc, bằng trải nghiệm, thay vì chỉ bằng văn bản và lý thuyết. Ngày nay, SV tiếp xúc quá nhiều với các nền tảng giải trí nhanh, dễ chán các môn lý luận thuần chữ, thì một không gian lịch sử sống động sẽ đánh thức sự tò mò, khơi dậy cảm xúc và niềm tự hào dân tộc một cách tự nhiên. Mặt khác, không gian này giúp liên kết lý luận với lịch sử, với đạo đức, với thực tiễn, từ đó củng cố hệ tư tưởng đúng đắn cho SV. Ngoài ra, đây là nơi để tổ chức các tiết học tích hợp, thuyết trình nhóm, kịch tình huống, phỏng vấn nhân vật ảo hoặc mô phỏng các sự kiện lịch sử, giúp nội dung LLCT được hấp thụ qua nhiều giác quan, có chiều sâu, và bền vững hơn.

3. Kết luận

Học tập LLCT không phải là một lựa chọn, mà là một yêu cầu tất yếu và cấp bách trong giai đoạn hiện nay. Mục tiêu của đổi mới không phải để “làm nhẹ” nội dung, càng không phải để đơn giản hóa kiến thức, mà chính là để làm sâu sắc hơn, thực tiễn hơn, gần gũi hơn, giúp người học hiểu - tin - hành động một cách có lý tưởng, có bản lĩnh và có trách nhiệm.

Tài liệu tham khảo

- [1]. Đảng Cộng sản Việt Nam (2021), *Văn kiện Đại hội Đại biểu toàn quốc lần thứ XIII*, NXB Chính trị quốc gia Sự thật, Hà Nội.
- [2]. Đảng Cộng sản Việt Nam (2013), *Nghị quyết số 29-NQ/TW, ngày 04/11/2013 về “Đổi mới căn bản, toàn diện giáo dục và đào tạo, đáp ứng yêu cầu CNH, HĐH trong điều kiện kinh tế thị trường định hướng XHCN và hội nhập quốc tế”*, Hà Nội.
- [3]. Đảng Cộng sản Việt Nam (2014), *Kết luận số 94-KL/TW, ngày 28/3/2014 của Ban Bí thư về việc tiếp tục đổi mới việc học tập LLCT trong hệ thống giáo dục quốc dân*, Hà Nội.
- [4]. Đảng Cộng sản Việt Nam (2025), *Kết luận số 166-KL/TW, ngày 10/6/2025 của Bộ Chính trị về nâng cao hiệu quả thực hiện Nghị quyết số 25-NQ/TW, ngày 25/7/2008 của Ban Chấp hành Trung ương Đảng khóa X về “Tăng cường sự lãnh đạo của Đảng đối với công tác thanh niên thời kỳ đẩy mạnh CNH, HĐH” trong tình hình mới*, Hà Nội.
- [5]. Đảng Cộng sản Việt Nam (2018), *Nghị quyết số 35-NQ/TW, ngày 22/10/2018 của Bộ Chính trị về tăng cường bảo vệ nền tảng tư tưởng của Đảng, đấu tranh phản bác các quan điểm sai trái, thù địch trong tình hình mới*, Hà Nội.